

прочитаним текстом або переказ теми; швидко зробити зворотній переклад усіх навчальних текстів.

Отже, навчання лексики відіграє важливу роль у процесі вивчення іноземної мови у немовному вз. Лексична правильність мовлення визначається сталістю лексичних вмінь та навичок. Умови навчання, відповідна кількість годин та широкий тематичний спектр викликають необхідність відбору відповідного лексичного мінімуму, що має відповідати цілям і змісту навчання.

Література

1. Пассов Е. И. Основы методики обучения иностранным языкам / Е. И. Пассов. – М. : Русский язык, 1977. – 216 с.
2. Щукин А. Н. Обучение иностранным языкам : Теория и практика : Учебное пособие для преподавателей и студентов / А. Н. Щукин. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Филоматис, 2006. – 480 с.

НОВА РЕДАКЦІЯ ТИПОВОГО ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАННЯ І ПЕРЕВІРКИ ЗНАТЬ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ: ТЕРМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

О. В. Бутиліна

(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

Відповідно до вимог статті 18 Закону України «Про охорону праці» [1], працівники під час прийняття на роботу і в процесі роботи повинні проходити за рахунок роботодавця інструктаж, навчання з питань охорони праці, з надання першої медичної допомоги потерпілим від нещасних випадків і правил поведінки у разі виникнення аварії. Чинне Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці [2] затверджено наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 № 15 (далі – Типове положення). Цього року наказом Міністерства соціальної політики № 140 від 30.01.2017 внесено зміни до цього Типового положення. Зупинимося на тих змінах, які стосуються термінології.

Одна з таких змін пов'язана з реорганізацією Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України (Держгірпромнагляд України), яку розпочато після прийняття постанови Кабінету Міністрів України від 11.02.2015 № 100 «Про утворення територіальних органів Державної служби з питань праці та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» [3]. Згідно з цією постановою, утворюються територіальні органи Державної служби з питань праці, які є правонаступниками прав та обов'язків територіальних органів Держгірпромнагляду України і Державної інспекції з питань праці, що

реорганізуються. По суті, Державна служба України з питань праці (Держпраці) поступово бере на себе функції Держгірпромнагляду України і Державної інспекції України з питань праці, які реорганізуються [3 – 6], тому у Типовому положенні слова «спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з нагляду за охороною праці» в усіх відмінках замінено словом «Держпраці».

Термінологічною проблемою, на мій погляд, є те, що для позначення Державної інспекції України з питань праці прийнято скорочення «Держпраці України» [5], а для Державної служби України з питань праці – «Держпраці» [6]. Реорганізація ще триває, тому може бути плутанина при скороченому позначенні обох органів. Здається, ця ситуація є необоротною, тому що обидва Положення [5, 6] є чинними, і зазначені терміни вживаються вже не один рік. Плутанини не буде лише тоді, коли реорганізація повністю закінчиться.

Оновлення термінології у нормативно-правових актах з охорони праці триває. Зокрема, триває заміна термінів «перша допомога», «перша медична допомога» терміном «домедична допомога», що й відображено в новій редакції Типового положення.

Також наказом Міністерства соціальної політики № 140 від 30.01.2017 слова «спеціально вповноваженим органом центральної виконавчої влади в галузі освіти і науки» у Типовому положенні замінено аббревіатурою «МОН», при цьому у новій редакції п. 2.1 Типового положення подано скорочене визначення цього органу, взяте з Положення про Міністерство освіти і науки України [7]. Ця зміна навряд чи суттєво вплинула на організацію навчання і перевірки знань з питань охорони праці.

У попередній редакції Типового положення [2] визначення понять і термінів було дано у п. 1.7, а у новій редакції – у п. 1.4. Ці визначення, по суті, не змінилися, проте у новій редакції додаються ще визначення термінів «галузевий навчальний центр», «навчальний заклад», «навчальний центр» і, що дуже суттєво, зазначено, що інші терміни вживаються у значеннях, наведених в Законі України «Про охорону праці». Вважаю, що слід додати в Типове положення також визначення терміну «домедична допомога», яке подано в Законі України «Про екстрену медичну допомогу» [8].

Крім цього, у новій редакції Типового положення термін *«робота з підвищеною небезпекою»* замінено терміном *«робота підвищеної небезпеки»* в усіх відмінках та числах. У той же час, *Перелік робіт з підвищеною небезпекою*, затверджений тим самим наказом, що й Типове положення, лишився незмінним. Така неоднозначність спостерігається не лише у Типовому положенні. Наприклад, у ст. 5, 21, 33 Закону України «Про

охорону праці» вживається термін «роботи підвищеної небезпеки», а у ст. 18 цього ж Закону – «роботи з підвищеною небезпекою». Необхідність уніфікації є очевидною. Гадаю, цю проблему доцільно вирішити на державному рівні шляхом стандартизації термінів та визначень основних понять.

ДСТУ 2293-99 «Охорона праці. Терміни та визначення основних понять» не містив визначення терміна «роботи з підвищеною небезпекою». Там був лише термін «промислова продукція підвищеної небезпеки». ДСТУ 2293-99 діяв до 01.05.2015, йому на заміну прийшов ДСТУ 2293:2014. У чинному ДСТУ 2293:2014 «Охорона праці. Терміни та визначення основних понять» дано таке визначення терміну *«робота підвищеної небезпеки»*: «Робота в умовах впливу шкідливих і небезпечних виробничих чинників або така, де є потреба в професійному доборі, чи пов'язана з обслуговуванням, керуванням, застосуванням технічних засобів праці або технологічних процесів, що характеризуються підвищеним ризиком виникнення аварій, пожеж, загрози життю та заподіяння шкоди» [9]. Це визначення майже дослівно відтворено у п. 1.4 Типового положення (нова редакція). З цього визначення випливає, що роботи, де є потреба у професійному доборі, є складовою частиною робіт з підвищеною небезпекою. Проте нині чинні окремі Переліки:

- *робіт з підвищеною небезпекою*, затверджений наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 № 15;

- *робіт, де є потреба у професійному доборі*, затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) України та Держнаглядохоронпраці від 23.09.1994.

Для подолання вказаних суперечностей, на мою думку, Держпраці сумісно з МОЗ України слід замінити два вищезазначені переліки єдиним Переліком робіт підвищеної небезпеки, розуміючи термін *«робота підвищеної небезпеки»* у значенні, наведеному в ДСТУ 2293:2014. І не просто об'єднати існуючі Переліки, а заново переглянути, можливо, і доповнити новими категоріями робіт.

Розглянемо також визначення терміну *«професійний добір»*, подане у ДСТУ 2293:2014 (у Типовому положенні це визначення відсутнє): «Сукупність заходів, призначеність яких – добирати осіб для виконання, без ушкодження їхнього здоров'я, певного виду трудової діяльності за їхніми професійними знаннями, анатоמו-фізіологічними, психофізіологічними та психологічними особливостями й віком» [9]. Вважаю, у цьому визначенні слово «призначеність» слід замінити більш правильним «призначення». По суті, співставивши наведені у ДСТУ 2293:2014 визначення термінів *«робота*

підвищеної небезпеки» та «професійний добір», можна дійти висновку: до виконання робіт підвищеної небезпеки не можуть бути допущені працівники, що не пройшли професійного добору. Це підтверджують положення ст. 5 Закону України «Про охорону праці» [1]. Це – ще один вагомий аргумент на користь створення єдиного Переліку робіт підвищеної небезпеки.

Отже, подолання зазначених неточностей і суперечностей в нормативній базі повинно проводитися шляхом стандартизації і уніфікації термінів та визначень основних понять. Чіткість цих визначень – запорука високоякісного навчання з охорони праці, підвищення ефективності організації робіт, які потребують вжиття додаткових заходів безпеки, що в перспективі дозволить досягти більш високого рівня виробничої безпеки.

Література

1. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-ХІІ. – <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2694-12/page>.
2. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05): Затверджено наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 № 15, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 15.02.2005 за № 231/10511 – <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05>.
3. Про утворення територіальних органів Державної служби з питань праці та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.02.2015 № 100 – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/100-2015-п>.
4. Положення про Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України: Затверджено Указом Президента України від 06.04.2011 № 408/2011. – <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/408/2011>.
5. Положення про Державну інспекцію України з питань праці: Затверджено Указом Президента України від 06.04.2011 № 386/2011 – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/386/2011>.
6. Положення про Державну службу України з питань праці: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 11.02.2015 № 96 – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/96-2015-п>.
7. Положення про Міністерство освіти і науки України: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 № 630. – <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-п>
8. Про екстрену медичну допомогу: Закон України від 05.07.2012 № 5081-VI – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5081-17/page>.
9. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять: ДСТУ 2293:2014. Чинний від 01.05.2015.